

Fratres igitur charissimi / ad maria exultantes sic deuote iubilantes dicamus vna pariter

O maria maris stella. alma celorum regina. In huius mundi procella Ad nos virgo te inclina.

Huc gaudeas ac letare / quod meruisti portare dei rosa speciosa super rosam tu formosa

Tu es rosa singularis / sola rosa tu vocaris. Tu lilium et viola. Gaude plena fauis et suavis

Blada carum nulli grauis. Cordi nostro coniungaris / mentes nostras alloquaris / fac ut spernamus friuola

Gaude vernas paradus / in qua viget noster visus / de qua surgit flos decoris. de qua fluit fons amoris et omne quod est optimum

Gaude dulcis philomena. cuius vocem amore plena. tua suavis carilena / laus sancto. tu est amena / et gaudium angelicum

Gaude rosas coronata / omni flore purpurata / ante thronum o decora / dulcem plebem pro nobis ora. ut se nobis det in premium. Amen

Dulcis virgo atque mater / quam elegit deus pater / huc plena gratia. Tuum natum ora christum / ut coronet chorum istum in penni gloria. Amen.

Incipit centilogium

de conceptibus magistri Johannis Bersonis Cancellarii parisiensis. et primus professoris in sacra pagina.

Sequitur prohemium

Conceptum de

virgine magnificantes et implorantes cum illa que mente prius quam carne concepit. Cuius nomen sanctum. que de se per Salomonem loquitur in persona sapientie. Recedunt erat abyssus et ego iam concepta eram. Ad gemina pauca de conceptibus obediens consilio iesu filii syrach / Precurrere autem inquit prior in domum matris et illic aduocare te. et illic lude et age conceptio / nes tuas. non in deliciis et verbo superbo. Sic agebat assidue illa cui dictum est per angelum. Ecce concipies in utero et paries filium. Nam perfruebat omnia verba de filio conferens in cor de suo. Conferens et cum virginali sponso et custode suo Ioseph. Sepeque reiterans canticum suum nouum. Magnificat anima mea dominum. Procedemus per verba centum / et par-

tes octo. propriis Iesu Ioseph et Maria

Primum verbum

Conceptus in sua generalitate dicitur actus concipiendi in utero proprio vel alieno ad diffusionem seu promiscuitatem bonitatis per amorem. Sic conceptus potest et generatio reperitur in omni re sic et amor secundum Dionysium. Hinc oritur illa nature descriptio que est vis insita rebus et similibus filia preceps vel concipiens. Conceptus entis est primus omnium conceptuum. quos concipit primus deus. sit ad intra / sit ad extra. Ad intra quidem dicitur filio. Et utero ante luciferum genui te. Hic est principium de principio. De creaturis vero loquitur per prophetam. Portavi in utero meo et gestavi a vulua seu matrice mea. Esaias. xl. Et in genesi. he sunt generationes celi et terre. Conceptio entis primi actiua non est nisi de ipse concipiens / sit ad intra sit ad extra. Sed conceptio passiuua dicitur ipsa res concepta / sit ad intra sit ad extra. Nec oportet ponere in creaturis conceptum esse relationem mediam realem inter deum concipientem productione. et rem conceptam seu productam. Esset enim talis relatio creatura dependens cum non esset creatrix essentia. Et si non esset sua dependentia processus esset in finem. aut equaliter sisterem in prima dependentia creature. Conceptio in diuinis actiua que est pater concipiens dicitur secundum positionem aliquidum distinguunt se ipsa a conceptione passiuua que est filius. Sic de spiratione actiua et passiuua dicerent. Que spiratio non eque proprie vel visitate conceptio nominatur. nec aliquo modo generatio dici debet / sed spiratio. Conceptus entis in vniuersali rerum utero sicut et amor incitans ad concipiendum multiplex inuenitur. Diuinus. angelicus. rationalis. animalis. vitalis / et pure naturalis. Conceptus entis relatus ad primum concipientem deum semper est bonus / pulcher. nobilis / et generosus. nec aliter esse potest. Sed si fiat relatio ad creaturas que concipiunt et concipiuntur / presertim si rationales sint et libere. conceptus enim peccatorum sunt ignobiles / degeneres / et spurii / seu bastardi. Conceptus diuinus in prior primus est et solus et necessarius. Ceteri sunt temporales / quia nihil in eternum nisi solus deus. contra platonem specialiter et alios philosophos / imo et theologos quosdam / qui vniuersalia etiam realia posuerunt eterna. Quos et regula fidei et parisiensis. danat articulo. Quicquid enim est / vel est creatura vel creatrix est

sentia. Eternū autē nihil est nisi deus v'l in deo. In quo certe nihil est qd non sit deus. ¶ Concept⁹ creaturaz tot modis varia nobilitate quot modis in sua pfectōe ⁊ bonitate ⁊ cōcipiendī manerie distinguitur. Ita qd nomen iesu fm humanitatē primū est et superlatratū. Deinde nomen marie matris sue. Deinde sunt angelozū nomina fm hierarchias ordiata. Lucifer vero ceterozūq; noīa fm substantie sue claritatē noīa sunt dei. sed ab eis p p̄uationē lucis gratie deformata seu cōtenebrata vilescūt. ¶ Conceptus quāto sunt intimiores ⁊ intra manentes / tāto sunt pfectiores. ⁊ ecōtra ceteris parib; q̄s conceptus extra p̄deutes quēadmodū diuinus concept⁹ est p̄sus imanens ⁊ p̄substantialis. Ceteri sunt in creaturis p̄ respectū ad deum velut extra p̄deutes. tā q̄s noīa seu voces ⁊ verba dei. Sunt etiā ⁊ inter se diuersū realiter. et si fuerint intra manentes sunt sepe accidentales. Quicqd sit d̄ponentiū qd essentia rōnalis anime germi nat suas vires ⁊ potētias p̄substantiales. cuiusmodi sunt intellect⁹ ⁊ voluntas / q̄s esse accidentia cōnaturalia qdā tradunt. ¶ Conceptus primū cōcipientis ad extra non pōt totaliter esse equiuocus nec penit⁹ vnivocus sed analog⁹ dici potest p̄pter assimilationē aliquā ad formā entis quā p̄mūscat primus concipiēs / vel ex nihilo vel ex vtero materie prime. vel ex vtero obedientialis potentie que latior est i omni re. ¶ Concept⁹ entis tanto nobilior est atq; generosior q̄n to pl⁹ habuit de actualitate ⁊ min⁹ de potē tialitate que tribuit materie. Sec⁹ de possibilitate virtuali q̄ forme tribuit. que q̄nto est multiplicior tāto est vnior et p̄ pauciora suā cōsequens p̄fectōem. Contra d̄ multiplicitate ex materia p̄surgente. ¶ Concept⁹ habitū de deo possunt sub ordine q̄ntuplici notari. Prim⁹ essentialiū spectantiū ad cē. Secund⁹ essentialiū spectantiū ad actiones. vt intellectualitas voluntas. Tercius obiectozū. vt intelligibile volibile. Quart⁹ essentialiū spectantiū ad p̄sonas. vt intellectus potēs p̄ intelligibile adequatū. Et voluntas volibile infinitū. Quintus est p̄surgens ex priori ordie. vt scz idētitas. Equa litas. Similitudo. Et quia totū necessariū p̄cedit possibile esse intelligam⁹ ex istis p̄ducta intelligibilia ⁊ volibilia ad extra. q̄ lia continet ratio deitatis. nō sicut subiectū passionē / sed sicut causā effectū sub triplici

genere cause. quas in deo semp coincidere necesse est / q̄ sunt. efficiens. formalis / nō in trīseca et rei constitutiua / sed exemplaris. ⁊ finalis causa.

Secūda partitio de

ceptib; aieratōnalis / v'l hoīs in speciali
 c
 Conceptōnes in omni creatura re peribiles reperiunt in homie. qui p̄pterea dicit omnis creatura vel minor mūdus. De sunt cōceptō nes intellectualis. scz ratiōis animal' vital' et pure naturalis. Equiuoca insup virtute ⁊ analogā libera quozq; ⁊ seruilis. moralis deniq; ⁊ artificialis. ¶ Concept⁹ cognitiui formaliter d̄ quib; solis deinceps erit fmo cū affectiuis sunt in triplici genere fm tres anime ratōnalis vires seu potētias principales in vtero suo / q̄ sunt Mens superior prima. Ratio v'l sensus interior secūda. Et sensus exterior tercia. ¶ Conceptōnes in vetriculis anime ratōnalis solent geminos fructus seu conceptus afferre. Quoniā aliq; sunt cognitiui v'l apphensiu. Alij vero affectiui. Conceptus autē dicit quasi simul capere. et intelligere q̄si intus legere. ⁊ reperire i memoria quasi itez parere. ¶ Conceptōnes in vtero sensus exterioris sunt in genere q̄ntuplici / fm qd habz vterus iste quinq; sūt principales. quos dicim⁹ Visum Auditū Olfactū Gustum Tactū. de quib; non est hic dicēdum p̄ singula. vt si sensus sint cuiusdem speciei in omnib; p̄fectis animalibus Et q̄ sūt p̄pria cuiuslibet sensus obiecta cū similib; ¶ Conceptus exteriores istoz sensuum tale habent primitatē ⁊ coordinatō nez ad reliquos interiores nobiliores / qd ne q̄nt absq; ipis gigni. Quoniā oīs nra cognitio ⁊ disciplina intellectiua fit ex p̄existē te cognitōne sensitiua / fm philosophū. qui dat hoc signū. Quia deficiente nobis vno sensu a natura / deficit ⁊ noticia p̄pria de sensibilib; illius sensus. ¶ Concept⁹ exterioris sensus in suis quinq; vetricul' sunt initiales / et quasi substantialis respectu conceptū superiorum. vnde p̄deunt omnes philosophice conceptōnes. quas in tria genera diuidim⁹. Naturalē Rationalē Morales. Quarū sūt multe species a philosophis ordine miro tradite. Ut sub naturali Mathematica de essentis rez. Mathematica de nūeris ⁊ figuris. Phisica de morib; Sub ratōnali seu sermōtiali grāmatica. logica.

rhetorica. Sub morali Ethica y conomi-
ca. politica. Quibus ad dte sunt conceptōes
artū mechanicū varie. nec hic numeran-
de. ¶ Conceptus exteriorū sensū nequeūt
fieri p reflectiōē concipiētis supra conce-
ptum suū. Non enī est sensus virtus supra
se reflectiua. Sicut ocul⁹ nō videt se vide-
re. nec auris audit se audire. et ita de reliq̄s.
Sola enī virtus intellectiua se sup se perfe-
cta reditiōē reflectit et reducit. Quod mari-
me patet in intellectu primo q̄ deus est. vbi
monas gignit monadē. et in se suū reflectit
amorē. que reductio pfecta est. nec alit esse
potest ne sit ociosa. ¶ Conceptus exteriorū
sensū sicut sunt simplices absq̄ cōpositiōe
enūciatiua. Ita nulla est in eis falsitas qua-
lis ī cōceptib⁹ cōplexis et iudicialib⁹ inue-
nūm⁹. Et ita visus aspiciēs baculū ī aqua
non fallitur. sed fantasia vl' ratio si iudicat
ipm fractū. Conceptio in matrice quinq̄s
sensū sēp est naturaliter pulchra. q̄ mo-
dū habet speciē et ordinē. put alie res om̄s
que non pducunt absq̄ numero pōdere et
mensura. et hec dicit veritas vel nobilitas
naturalis indelibil' restante. Sec⁹ de veri-
tate cōplexa signi significantis ad placitū
p opationem intellect⁹. ¶ Conceptiōes sen-
sū exteriorū dant occasiōem frēq̄nter sen-
sū interiori et ratōi vel menti iudicātū q̄ er-
rent in suis cōceptib⁹ vt falsi deformes mō-
struosi et ignobiles. falsitate scz signi. et de-
formitate vicij. et hoc p statu nature poste-
ri⁹ destitute nō pmit' institute quō homo
non fuisset decept⁹ nec vigilās nec somni-
ans. dñō pudente et intellectu regulāte re-
spectu omniū potentiarū in tota generatiōe
conceptūz. ¶ Concept⁹ exteriorū sensuum
sunt simplices et experimentales geniti natu-
rali necessitate ab obiectis suis pprijs vel
cōmunibus actualiter manētib⁹ p species
suas imp̄ssas. etiā dum obiecta pcreūt vel
subtrahunt. Exempla sunt plurima d so-
no et de visibilib⁹ radios. ¶ Conceptiōes
exteriorū sensū iudicant false turpes et di-
storte ex tribus principalit. quorum pri-
mū est indispositio organi vel ventriculi q̄
fit conceptio. Alterū est indispositio mediij
p quod species obiectōrū trāseunt ad sen-
sus. Tertiū est distantia obiectōz p ppri-
quū vl' remotū imp̄proportionata.

Bequit' tertia parti-
tio de conceptib⁹ interiorū sensū

Conceptiōes plures et nobiliores
fuit in secūdo aie rationalis vtero
interiori organico / sicut traditio-
nes quas recipit a sensatiōib⁹ / tā-
q̄ semina sunt spūaliores. et potētia cōcipi-
ens illic amplioris futis est. Utrū hō so-
la rationalis aia sit subiectū inhesiōis oim
cōceptū suoz / vel totū ppositū ex organo
et aia? pblemā videt' put d subiecto ma-
terialiū accidentiū. Dicunt aliq̄ q̄ solā ma-
teriā informant q̄uis totū cōpositū deno-
minent. Sic visio que causat' ab aia ratio-
nali vtq̄z indiuisibili inheret sibi soli / q̄uis
totū oculū vel hominē videre denominet.
¶ Conceptiōes interiores et organice q̄uis
fiant originaliter et radicalit' a corde / tamē
pficiunt' in cerebro velut in triplici ventre /
fm tres capit' p'iculas aut cellulas. Qua-
rum anterior que maior est cōtinet vim sen-
sus cōmunis cū imaginatiua. Secūda ve-
ro q̄ mediocris est p'inet formatiua. seu co-
gitatiua cū estatiua. Tercia hō posteri-
or et minor p'inet retentiua cum memora-
tiua. Dicunt alijs noibus Sinciput. occi-
put. interciput / seu mediū in capite. ¶ Con-
ceptiōes sensus cōmunis sunt tot simul q̄e
fiunt p sensus exteriores singulos. etiā ī ani-
malibus pfectis. Ex q̄bus cōceptōib⁹ alie
et alie pullulant imagines et forme p associ-
atiōes et cōbinatiōes varias factas tam ī sen-
su cōmuni q̄ in fantastica et estimatiua vir-
tute. Quod ingeniatū ē a natura ppter pro-
creationē necessariū ad vitā. dū non ha-
bent aialia pfecta alimentū cōiunctū / sicut
plante vel animalia solū tactū habētia. sic
patet in conchis et ostreis. ¶ Conceptiōes
virtutis formatiue cū estimatiua pcellūt ī
multiplicatiōe conceptū etiā in brutis su-
per virtutē sensus cōmunis / quia multipli-
cius separe et cōiungere possunt imagines
cū intentōnibus / et vtrasq̄ ad inuicē p vim
estimatiua que ex sensatis elicit insensata.
vt ouis ex figura lupi elicit inimicitā. Si
si dicamus hoc pure naturalit' fieri / quem
admodū ab igne fugit aqua in lignis viri-
dib⁹. et exteriores sensus qui simplices sūt
horrent cōtraria p nature sensus vel natu-
ralē instinctū. ¶ Conceptiōes in hoc ven-
triculo medie cellule cerebri possunt cōtur-
bari in brutis. et pl' in hominib⁹ ex p'turba-
tione prioris cellule. qua priori nō impedi-
ta potest nihilomin⁹ ista secūda multiplici-
ter cōturbari vt nō cōcipiat vel eliciat nisi

Centilogium

mōstruosos partus maxime dū accipit re-
rū similitudines p rebz veris ad extra vt fa-
cit somniās. Potest insup ventricul^o terciē
cellule cōcludi / ne pariat memorādo existē-
tibus p mis sanis. ¶ Conceptōes in vtero
fantasie brutorū animalū z irrationalium
variant p diuersas industrias ex variatōe
complexionū harmonicaz adeo q pueniūt
ad ratiōis industrias quodāmodo picipē-
das. Iuxta regulā Dionysij. q supma infe-
riorum iungunt infimis superiorum. ¶ Con-
ceptus irratiōaliū nō sunt nobiles vel ig-
nobiles formaliter. quia nō habent vt ho-
mines cōiunctā ratiōē p quā regulari pos-
sint aut debeāt. sed impetū motōis obiecta-
lis insequunt. et pulcri sunt. vt ira in cane/
z in vulpibus astutia. ¶ Conceptōes in se-
cundo ratiōis aie ventriculo pl^o per au-
ditū discipline z nobilitas multiplicant qz
p alios sensus. qzuis visus in se sit nobilior
qz auditus. ¶ Conceptōes vltime z poste-
rioris cellule cerebri que memoratiua dicūt
sumūt cū cūstantia pteriti. Et illic speci-
es quasi sopite dicunt nisi fuerint excitate
p vias īgeniātas a natura vnde fantasma-
ta fluunt z refluūt de cellulis anterioribz et
medijs in postremā z ecōtra. ¶ Conceptus
formari possunt ab aīa ratiōali mediante
spīritu aīali / qui est primū anime instrumē-
tum in cellulis cerebri / z hoc reb^o ad extra
nō ita sensatis / sicut concipit mons aure^o
z colores mediū in nubibz et iride. imo z qd
ditates substantiaz p discursum z resoluti-
onem sic formant in ventreratiōis. quia p
statu vie nō intuitiue cernūt. Alioqn intel-
lectus cognosceret panē nō esse in hostia cō-
secrata. ¶ Concept^o possunt gigni ab aīa
ratiōali i cellulis cerebri / qui ppter consi-
deratiōē ratiōis et imperiū eius dicent libe-
ri nō intrinsece sed denomiatiue. quoz ali-
qui sunt nobiles z actus impati virtutum
Alij ignobiles vicioz. ¶ Conceptōes na-
turales seu sermocionales de qualibz scien-
tia possunt formari in cellulis cerebri p ver-
ba exteriora ad placitū significātia cū nuti-
bus signis. quēadmodū videm^o in pluri-
bus qz garrūt de diuersis sciētis. de qbus
intelligūt ppe nihil pl^o qz ceci de coloribz.
quales dicebat apule^o philosophari solis
auribz. Et de qbz accipi potest dictū chri-
stisumptū a pphetis. qz audietes nō intelli-
gunt. Tales philosoph^o vocat incōtinen-
tes tpe passionis qz loquunt impedioclas.

id ē sentētiās graues quas mente nō senti-
unt. put ebrū z pueri ex sola fantasia mlta
dicunt. et alij multi qui carent iudicio rōis

Sequitur q̄rta par-

titio De conceptu entis in speciali.

Conceptus entis simplex p̄m^o est
inter omnes cōceptus / tā in deo qz
in creaturis. In deo qdem dū pa-
ter cōmunicat esse suū z essentiaz.
que idē est filio. Et ipse cum filio cōmunicat
spīritu sancto. In creaturis autē cōmunica-
tur p̄us esse / que cōmunicatio est quoddam
cōcipe. his quidē clari^o / his autē obscuri^o
¶ Concept^o simplex entis est primū p̄nci-
piū incōplexum apud vtentes ratiōē vl^o in-
tellectu. Nec aliqd vere z sincere concipit
nisi resolutio fiat ad hoc esse. ¶ Conceptus
simplex entis sincer^o et elic^o nō habetur i
via naturaliter z de p̄muni lege. nisi p mul-
tas abnegatōes z resolutōes factas ab in-
tellectu qz fundat se in hoc lumine diuino si-
gnato sup eum. quo omne imp̄fectū neces-
sario reducūt ad p̄fectum. sicut potentia ad
actū z p̄uatio ad habitū. ¶ Concept^o sim-
plex entis recipit multipliciter in se z i pas-
sionibus suis p̄mis / que sunt. vnū. verum
bonum. pulcrū. nedū intellectualibz. ratio-
nalibus z cognituiuis. sed suo mō generalit^o
in omnibz creatur^o. ¶ Conceptus simplex
entis in viatoribz hominibz recipi pōt z gē-
ni tot modis quot modis in ceteris qbusli-
bet creaturis vnde p̄cipi potest ens primo
naturaliter sicut amor z bonitas Secūdo
potētiāliter vt mēoria meminit sui fm Au-
gustinū. Tercio habitualiter sicut p habi-
tū acquisitū vl^o infusum. Quarto obiecta-
liter p species pprias sensibiliū. Quinto ob-
iectaliter p species alienas pponendo diuī-
dēdo ratiōcinādo abstrahēdo. Sexto spe-
cialiter in hoīe per nomīa ad placitū signi-
ficantia. Tandē intuitive in patria. ¶ Conce-
pt^o simplex entis genitus p intellectū via-
toris in vtero pure intelligētie si diu p̄siste-
re posset sine p̄mixtiōe vel inuolutro sollici-
tudinū fantasmatū z p̄cupisctiaz / ille me-
rito sincera veritas diceret. z agalma pulcer-
rimū et p̄ciose margarite claritas fulgēs in
mēte. Et talē appellabat Aug^o p statu vie
sincerā veritatē que mox instar choruscato-
nis vt illuxerit refozbe et inuoluit nubecul^o
fantasmatū / si nō stabiliat mens. ¶ Conce-
ptus simplex entis accipit hīc in via de cō-

muni legē nō intuitiue / sed septē alijs mo-
dis in genere. scz p experientiā z resolūōez
seu depuratiōē z auctoritatē seu fidem alterius
impositiōē z auctoritatē seu fidem alterius
seminatis. ¶ Cōceptus simplex entis acce-
ptus p experientiā est aliq̄ndo pure vagus
et v̄sus vt hoc ens. qz qui dicit h̄ ens dī-
cit ens. imo et qui dicit nō ens dicit ens. et
ita de similibz entis acceptōibz cum impfe-
ctōe. vt ens in potētia. ens analogū fm qd
z contingens creatū z dependens. ¶ Cōce-
ptus simplex entis acceptus p abstractōez
z resolūōem purior est z determinatior q̄
pcedens. Et habz quattuor gradus. Un-
us est dū accipit ens p̄mūter z analogice ad
ens creatū et increatū. Secundus est ad
ens increatū z substantiā creatā. Tercius
est ad ens creatū carēs impfectōe qualicū-
qz. Quartus est ad ens simplex vnū z p̄fe-
ctum quo nihil mal⁹ seu meli⁹ cogitari p̄t.
verū est q̄ p̄supposita fide possunt haberi
conceptus altiores etiā per intelligentiā d̄
beatissima trinitate. et p affectōem anagogi-
ce sublimatā de torrēte voluptatis fontē vi-
te. ¶ Conceptus simplex entis habit⁹ p im-
positiōem. vt apud p̄hos. vel p fidē vt ap̄d
christianos significat z representat aliq̄d q̄c
quid illud sit quo meli⁹ cogitari nō potest.
z hec est cognitio qd nois seu quid nomen
significat. cū qua stat ignoratiā vel dubie-
tas si res significata sit aut quid sit. Sed
nequaquā dum habet cōceptus rei p intelli-
gentiā nedū intuitiue sed abstractiue mo-
dis dictis. ¶ Conceptus simplex entis iste
quo mal⁹ cogitari nō potest dicitur pelagus.
quoddā essentialē infinitū fm damascenū
qd necessario ē esse suū z solū necesse esse p
essentiā z vnū z verū et pulcrū et bonum.
Letera aut̄ omnia p participationē z quā-
dā imitatis analogiā. Et sunt hec ita cer-
ta de deo apud illos qui cōcipiūt resoluti-
ue purū esse qd dubitare nō possunt. qz sunt
p se nota intellectis terminis taliū. Nihilō
minus teneat regula dionysij ad gāium / qz
si q̄s videns deū intellexit qd vidit nō ip-
sum p̄templat⁹ est / sed aliq̄d eorū ab ip̄o exi-
stentiū z cognitorū. hoc verū est d̄ p̄muni
quia nō videt̄ intuitiue hic et nunc. ¶ Cōce-
ptus simplex entis nullo modo potest esse
ver⁹ bonus z pulcher nisi caracterizat⁹ seu si-
gillatus z format⁹ et quodāmodo viuifica-
tus sit ab ente primo simpliciter q̄ maius
excogitari nō p̄t / cui⁹ nomen est vnicū / san-

ctum z benedictū in secula. ¶ Concurrunt
aut̄ in iesu duo noia prima z sup̄ma. Unū
increatū / quod est ip̄m esse purū dei sibi so-
li cōp̄hensibile. Aliud creatū qd est hūa-
na natura. q̄ sicut est p̄fectissima creaturaz
sic est nomē exaltatū et magnificatū sup̄ oē
aliud nomē. ¶ Sortit̄ aut̄ de plura nomi-
na p negatiōem intellect⁹ put̄ i opusculo de
modis significadi habz dici. De fm Bo-
nauenturā i breuiloq̄o dicit lux. vt ē rō co-
gnoscendi oia. dicit speculū. vt est rō p̄scē-
di visa z approbata. Dicit exēplar vt est rō
p̄gnoscēdi p̄disposita. Dicit liber vite vt ē
rō p̄gnoscēdi p̄destinata z approbata. Est
igit̄ liber vite respectu rez redeuntū. Exē-
plar vt existentiū. Speculū vt eūtiū. Lux
respectu omniū. Et ad exēplar spectat idea
verbū. ars. z ratio. Idea fm actū p̄uidēdi.
sbū fm actū p̄ponēdi. ars fm actū p̄scē-
di. ratio fm actū p̄ficiēdi qz sup̄addit ra-
tionē finis v̄l intentiōem. Cognoscit insup̄
cōtingentiā infallibilit̄. mutabilia imuta-
biliter. futura p̄sentialiter. tp̄alia eternalit̄.
qz p seip̄m essentialiter

Sequitur quinta par-

titio de cōceptibus complexis

Conceptus cōplexi quos orōnes
dicim⁹ / capiūt euidentiā et quasi
vitā immortalē z eternā p viuifica-
tioneē entis p̄mi simplicis. fm
triplex gen⁹ cause. efficientis. formal⁹ v̄l ex-
emplatis. z finalis. Recipiēti. vt ab efficien-
te v̄nitatē modū z mēsurā. Recipiēti. vt ab
exēplāte seu formāte speciē nūez z v̄ritatem.
Recipiēti. vt a finiēte ordinē p̄d⁹ z boni-
tatē. Et q̄b oibz necessario p̄surgit pulcritu-
do de q̄ laudat̄ pulcherrima mulierū in cātē-
cis canticorū. ¶ Concept⁹ p̄plexi q̄s dicit̄
mus rōnis dicunt̄ p se noti / dū p̄cept⁹ sim-
plices ex q̄bz componūt app̄hēsi reddūt
p̄tinus complexioneē euidētē in lumie ra-
tionis intellectiue / vt de qlibet esse v̄l nō es-
se. cui nō p̄tingit intellectis terminis dissen-
tire. Tales v̄tqz sunt p̄mūes animi conce-
ptōes z hebdomades / z p̄me imp̄sōes et
prima p̄ncipia. ¶ Cōceptus p̄plexi dicit̄
euidētēs q̄ recipiūt ab intellectu nō solū sup̄i-
ori p lumē itelligentie sz etiā ab inferiori per
certitudinē sensual̄ experientie. vt q̄ ignis ē
calid⁹ / et q̄ absinthiū ē amar⁹. ¶ Cōceptus
p̄plexi oēs mediū dicunt̄ qui nō recipiunt
euidentiā. nisi p reductiōem seu resolūōem

Lentilogium

ad conceptus experimētales primos v'l se-
cūdos. que dicuntur clusiones. sicut habet
in p̄ma p̄hia r̄i prudētia r̄ arte. r̄ i oī scia.
Et hoc nō intelligit de cognitione dei que
nullaten⁹ est discursiua aut cōpositiua. nec
de angelica cognitōe q̄ a multis similit̄ po-
nit nō discursiua / saltē in plurib⁹ / nō opor-
tet. Sec⁹ in nobis hīc i via. ¶ Cōcept⁹ cō-
plexi sicut r̄ incōplexi repiunt in hoīb⁹ pro-
statu nature destitute frequēter abortiui vel
turpes et spurij p̄pter indispositiōes mati-
cis aīe rātionāl' ex mala dispositiōe corporis
vel praua cōsuetudine. v'l aliū de mult⁹ mo-
dis. Profunt autē ad fecunditatē r̄ decorē
ingeniū clarū. exercitiū electū. r̄ ociū sc̄m
seu deuotiū et sobriū. ¶ Cōcept⁹ cōplexi tā-
to sunt deformiores / ignobiliores r̄ vitu-
pabiliores / iūto pp̄inquoiores sunt p̄mis
ceptib⁹ euidētib⁹ / qui p̄ experientia sup̄i-
orem vel inferiorē accipiunt. dum de gene-
rant ab eis nec imitant̄ eos assimilatiōe p̄fe-
cta. quēadmo dū culpabilior est errās in ia-
nuis r̄ meridie q̄ d̄ nocte. r̄ turpior indica-
tur symia q̄ deficit ab hoīs figura quā vi-
det̄ imitari. ¶ Cōcept⁹ cōplexi in vtero
mentis geniti p̄ semina p̄moy p̄ncipioy
plexoyū vel incomplexoyū / sunt nobilio-
res r̄ generosiores / ceteris parib⁹ q̄ geniti
p̄ semen experientie sensualis. Propterea scie-
tie morales que respiciūt p̄riculariores act⁹
hominū sup̄ omnes min⁹ habēt certitudis
Similiter r̄ sciētie nō abstrahētes a motu
r̄ a materia. sed mathematice p̄pter abstra-
ctiōem h̄mōi sunt in p̄mo certitudinis ḡdu
quo ad nos r̄ p̄ isto statu. ¶ Cōcept⁹ cō-
plexi possunt in vtero mētis v'l rātionis gi-
gni pulcri nobiles r̄ certi p̄ semen experien-
tie sensualis / sed nō absq̄ semē cōcliate seu
fouente p̄mi lumis intellectualis / in quo vi-
dent̄ p̄ma p̄ncipia practica moralū. vt q̄
nemini est iniuria faciēda. vnde p̄t elici sci-
entia pure speculatiua de v̄tutib⁹ p̄ dedu-
ctiōe rātionis logica mediāte. que adh̄ iūe-
ta est ne palogizādo falleremur. ¶ Cōcept⁹
plexi variant̄ in nobilitate r̄ ignobilitate
moraliter p̄ varios ḡdus quales solēt assū-
gri in certitudine veritatū sub nūero q̄n-
tuplici p̄m accessum v'l recessus a p̄mis p̄n-
cipijs moralib⁹ p̄ se notis. In p̄mo gradu
sunt p̄ma p̄ncipia. In sec̄do cōclusiones eui-
denter consequētes. In tercio sunt p̄positiō-
nes r̄ articuli ex autoritate diuina suscepti.
In quarto clusiones inde certitudinalit̄ de-

ducte. In quinto sunt clusiones pbabiles
r̄ de fidei pietate. ¶ Cōcept⁹ cōplexi d̄ di-
uinis et spiritualib⁹ sunt ex se r̄ via nature
generosiores r̄ robustiores q̄ de creaturis
si capacitas vteri rātionis r̄ intellectualis ad
eoy susceptiōe r̄ nutritiōe haberet armo-
nicā r̄ expeditā dispositiōem. qz q̄ sunt p̄-
ma in natura sunt i se certissima ¶ Cōcept⁹
complexi formātur in vtero rātionāl' aīe no-
bili⁹ r̄ generosi⁹ p̄ semen fidei simplicis r̄ i-
corrupte. qz p̄ semē solū philosophie tripli-
cis. naturalis / rātionāl' / r̄ moralis. q̄uis
hoc semen adiuuet̄ vehementer si receptus
fuerit congruenter. ¶ Cōceptus complexi so-
lēt gigni sat⁹ p̄formit̄ in secundo ventricu-
lo v'l sinu matricis anime rātionāl' . quo-
rum vnus dicit̄ cognoscitiuus recipiēs se-
men entis. Alius dicit̄ affectiuius recipiēs
igenen bonitatis. De quoyū quolibet erit se-
quens sermo.

Sequitur sexta par- titio De conceptibus intelligentie in vtero. D non vrentis organo corporali.

Cōceptus in vtero rātionāl' ani-
me in ventriculo intelligentie nō
vrentis organo corporis p̄xi-
sunt cōceptōib⁹ angelicis / sicut
suprema inferiorū iungunt̄ infimis superi-
oyū. nō quin intellectus immediate forme-
tur a deo / nō ab alia intelligentia fm erro-
rem aliquoyū. et hoc quo ad tria. que sunt.
natura. gratia. r̄ gloria. ¶ Cōceptiōnes ali-
que dicunt̄ immediate fieri in vtero intelli-
gentie humane. / nō quin requirāt obiecti p̄-
sentatio r̄ lumis spiritalis irradiatio. r̄ spe-
cies intelligibilis / que mediat inter poten-
tiam r̄ obiectū / sicut in visione corpali me-
diat species coloris inter colozes et visum.
nec min⁹ dicit̄ color immediate videri. qz
nihil mediat inter potentia v̄sua r̄ actum
sue visionis. quod si cōtingeret / visio medi-
ata diceret̄ aut reflexa. Sic in proposito.
¶ Cōceptiōnes intelligentie qualiscūq̄ pre-
ter primā que deus est / sunt accidentia vel
actus ab intelligentia distincti. quia fm ar-
ticulum parisiē. nulla intelligentia creata
est sua intellectio. vnde patet q̄ intellectus
possibilis ponēdus est in angelis. q̄ idem
est essentialiter cū agente. sed diuersi sunt
respectus. Itaqz sic angelus malus esset
sua beatitudo / quod esse nō possit. ¶ Con-
ceptiōnes intellectus humani nō fiunt ab

intellectu agente i intellectū possibile tanq̄
intellectus agens fiat cognitio possibil' in-
tellectus / quatin' sint idem intellectus rea-
liter / que fm ecclie determinatōem est pro-
pria homis forma / agens pceptōnes suas
in seipō / essentialiter ab eo distinct'. ¶ Con-
ceptōnes intelligētie humane nō sunt hic
naturaliter in via / nisi cōiuncto vel p̄uio
fantasmate. Sec' de miraculo vl' p̄uata
lege. vt in paulo et in moyse / et in v̄gine b̄i
dicta. Alioquin raptus et p̄phetia tā in vi-
gilia q̄ in somno possent accidere natura-
liter. vt Auicēna mentit' est / in fauorē secte
machometi epiletici / et contra dictū sancti
Petri q' volūtate humana nō est allata pro-
phetia. ¶ Conceptōnes intelligētie humane
nō sunt per imp̄sionē idearū separarū que
nō sunt deus / vt Plato dicit' posuisse. Nec
p̄ solam inspectionē fantasmātū / vt Aristo-
dixit. nec p̄ influxum solū intelligētie vl' se-
paratarū intelligentiarū / vt Auicēna posuit.
nec p̄ actualem inclusionē rerū intelligibili-
um in aia. vt alij fabulari sunt. Sed p̄stā
ex omnib' verus catholicorū mod' q' ania
in sui prima creatiōe est sicut tabula rasa. et
q' capit scientiā suā a sensib' et a fantasmati-
bus p̄ abstractionem ab hic et nunc et a ma-
teria. et p̄inde scientia est de necessarijs et et-
nis et impossibilib' aliter se habere. q' non
accipit intellect' res vt in actu sed vt i apti-
tudine. que aptitudo necessaria est / nō qui-
dē in se vt sonat positio Aristo. sed in deo.
quia nihil est eternum nisi deus / vel in deo.
Et in hoc cōcederet positio platōis fm in-
terpretationē August. q' d' est eterna causa
rerū omnium in essendo / supple aptitudina-
liter. et ratio eterna cognoscēdi. supple ex-
plaris vel idealis. et etern' ordo viuendi tā
q̄ causa finalis. ¶ Conceptōnes humane in-
telligētie poterāt p̄ statu nature institute / fi-
eri de insensibilib' p̄ abstractiōem a motu et
a materia et a suis appetitijs. Et in illis cō-
ceptōibus potuisset hō / sinceriter p̄stare.
Dinc Aug'. Que causa cur p̄mā lucē acie
fixa videre nō possis / nisi vtiq̄ infirmitas?
Et quis eā ibi fixit / nisi vtiq̄ iniquitas?
¶ Conceptōnes intelligētie p̄ statu nature in-
stimate vident' potuisse fieri nedū p̄ aspectō-
nem vel inspectiōem fantasmātū / vt hic in
via. sed p̄ irradiatōem a superiorib' intelli-
gentijs et fortassis a sensibilib' creatur' ali-
ter q̄ p̄ sensum. vt p̄ intelligentiā q̄ virtua-
liter et eminēter p̄iunct vires sensitivas ¶ Cō-

ceptōnes anime sepeate vident' aliter fieri pos-
se freq̄nter q̄ p̄ miraculū / p̄ susceptiōes spe-
ciez tam ab intelligētis q̄ a sensibilib' per
naturalē sui luminis irradiatōem. licz imp-
fectius multo q̄ in angelis / aut in statu in-
nocentie. ¶ Conceptiōnes humane intelligē-
tie hic in via / de p̄mo ente triplices esse pos-
sunt. Quedā faciales et intuitiue. sic i Pau-
lo moyse et maria. licz in raptu q̄dam. Que-
dam specularēs et sincere sine fantasmatum
inuolutro. licz trāsitorie et raro. Quedā con-
iuncte fantasmati et cōtinuo. ¶ Conceptōnes
humane intelligētie specularēs et sincere vi-
dent' potuisse fieri p̄ reflexiōne intelligētie su-
per act' visōis intuitiue. qualis fuit i pau-
lo. imo qualis est in beatis. Est autē visio
seu cognitio vnitua in experientia obiecti p̄-
sentis in se vel in sua specie p̄p̄ia. vel in su-
p̄eminenti representatiōe. qualē deus habet.
¶ Conceptōnes humane intelligētie sūt oēs
vel intuitiue vl' abstractiue / videāt q̄ tale
aliqd ponere voluerūt. forte q' sunt alie et
alie pceptōnes obiecto p̄sente et absente

Sequitur septima

partitio de cōceptōib' volūtatis i speciali. ¶

Conceptōnes in vtero vel matrice
rationalis anime tot modis pos-
sunt multiplicari quo ad potenti-
am appetitiuā / quot modis vari-
antur q̄ ad apphensiuā seu cognitiuā ¶ Cō-
ceptōnes appetitiue nobiliores et liberiores
sunt in suo genere. ceteris parib' / q̄ cogni-
tiue nisi degenerēt in viciū. sicut dicitur de
peccatore q' cōcepit dolorē et peperit iniq̄-
tatem. que duo p̄tinent ad affectiuā ¶ Con-
ceptōnes affectiue neq̄nt fieri sine p̄uia
cognitione separata vel p̄iuncta. Separata de-
us est. coniuncta vero ratio. Concurfus au-
tem dei generalis nō impedit libertatē / imo
causat / fortificat et actuat. q̄uis nō necessi-
tet. quia tolleret primū motum suū. ¶ Con-
ceptōnes affectiue possunt gigni et conti-
nuari / facta p̄sentatiōe obiecti diligibilis /
per cognitiuā / q̄uis indistincte etiā vel cō-
fuse. Obiectalis autē p̄sentatio siue agat in
voluntatē et cum volūtate / ad productiōem
volūtōnis et nolūtōis. siue non vt alij vo-
lunt q' corpus non agit in spiritum. Hibi
lominus nulla confurgit inde necessitas il-
libertans voluntatem. ¶ Conceptōnes af-
fectiue consequentes ad conceptum primi-
entis serenum et purum / sunt nobiliores

Lentilogium

sincere et delectabiles sup̄ humanū sensum
Unde beati pdicant mūdo corde ⁊ qui gu-
stant de duodecim fructibz ligni vite. ¶ Cō-
ceptōes affectiue / tāto nobiliores sunt ⁊ io-
cūdiōres q̄nto se magis imprimūt ⁊ con-
iungūt p̄mo enti / vice p̄traria ad cōceptio-
nes affectiuas de sensibilibz q̄ sunt impuri-
ores fetidioresqz q̄ sunt intimoiores / p̄iūctio-
resqz / vt tactus ⁊ gustus. p̄pterea iocūdisti-
ma sunt ⁊ castissima diuini amoris cātica
q̄ suum resonāt amplexū / osculū ⁊ gustum
sed nō infectis corde. ¶ Cōceptōes affecti-
ue nobilitatē ⁊ libertatē suscipiūt ab intrin-
seca rāōnalis aīe libertate / que est liberum
arbitriū / id ē liberū dēratōe iudiciū consi-
stens ex tribz. que sunt / facultas / ratio ⁊ vo-
luntas. Un̄ patz q̄ actus volūtatis dupl̄
cē contingētiā sortiunt / dū effect⁹ natura-
liter p̄deūtes habeāt nisi tm̄ vnā / respectu
prime cause. ¶ Cōceptōes affectiue ratio-
nales adeo sunt libere ex vi sue originis q̄
seruili necessitate neq̄unt ab aīa p̄cedere / q̄s
uis aliq̄ue necessario forment̄ vt p̄me com-
placētie. cōsequētes primas app̄hensiones
q̄ nō habēt laudē et vituperiū sicut nec for-
malē arbitriū libertatē. ¶ Cōceptōes affecti-
uerōnales ⁊ intellectuales vt rōnales sunt
⁊ intellectuales differūt in nobilitate ⁊ lib-
tate a brutalibz q̄ seruiles sunt imper⁹ cōse-
q̄ntes obiectales. Non sic ille p̄cedūt sed a
libertate volūtatis / nō qualicūqz sed arbi-
trij libertate. que p̄t agere ⁊ nō agere. aut in-
suspensio se tenere post p̄sentationē obiecti.
q̄uis hec cōditio nō sit de libertate volūta-
tis simpliciter / sed ex imp̄fectōe cōsurgit ī
actibz suis. q̄ possunt esse ⁊ nō esse. p̄pterea
libertas arbitriū nō ponit̄ in deo ad itra s̄z
bene ad extra. Fit aut̄ suspēsiō vl̄ negatiue
nihil volēdo / vel positiue se ad alia diuertē-
do. vl̄ fm̄ aliq̄s p̄ actū exp̄imentalē mediū
iter velle et nolle. ¶ Cōceptōes affectiue du-
os habēt sin⁹ vl̄ ventriculos in vtero rati-
onalis aīe. q̄ nominant̄ a phis ⁊ theologis
p̄cupiscibilis ⁊ irascibilis. vnde gignunt̄ et
p̄deūt omnes anime passiōes. circa quas
sunt virtutes sub tēperantia ⁊ fortitudine
cōsistēte. dū p̄ prudentie directōnem fiant
p̄formes recenteratōi / que regula est agibiliū
humanorū. ¶ Cōceptōes affectiue possūt
circa rē eandē diuersificari / et circa diuer-
sas vniri virtute rāōnalis anime / sicut in
cognitiua sic ⁊ in affectiua. nec in istis ē mē-
daciūm. Determinatio aut̄ voluntat̄ ad p̄-

num. velle nō fit nisi a seip̄a p̄ formale illd̄
velle. sicut determinatio diuine volūtatis ad
extra respicit determinatōem in effectu. pro-
pterea si futurus sit effectus dicit̄ determi-
nate q̄ erit sed nō de possibili quin semper
ante positōnē fieri nō possit. ¶ Cōceptōes
affectiue vehemētiōres sunt ⁊ efficaciores
ceteris paribz q̄s cognitiue / imo sine eis lan-
guidi sūt cōceptus cognitiui velut inertes
⁊ mortui. Et ideo nobiliores dici debēt. si-
cut et volūtas in hoīs regno principatur.
p̄pterea lex ⁊ p̄phete dependēt ex dilectōne
seu charitate. de corde puro. ⁊ p̄sciētia bo-
na ⁊ fide nō ficta.

Sequitur octaua ⁊

ultima partitio approp̄ata conceptibz mē-
tis fm̄ cognitōem practicā

● **C**onceptus hominis vt hō est / di-
citur p̄prie de conceptu mentali co-
gnitiuo. licz ad effectū extendat̄.

¶ Cōceptus cognitiui simplex ē
actus entis. et verbū eius naturaliter repre-
sentās obiectū / ⁊ nomie eius declarās obie-
ctū ip̄m. Sic inuestigauit Aug⁹ p̄ verbū
seu conceptū intelligentie nostre verbuz in
diuina trinitate. hoc verbū nō est alicuius
idiomatis sed sile apud omnes. nec ī ip̄so
cadit equocatio qualicūqz. ¶ Concept⁹ in-
teriores in vtero mētis naturaliter signifi-
cātes nō suffecissent p̄ statu nature destitu-
te ad cōsecutōes sentētiarū philosophicaliū
si nō fuissent inuēta noīa ad placitū signifi-
cantia. vñ grāmatica. logica. rhetorica sū-
p̄serunt inuitū. p̄cessit inde distinctio de in-
tentōibz primis ⁊ secūdis in anīa. Dicunt̄
enī conceptus esse intentōes / q̄si int⁹ tentōes.
Intentio sc̄da dicit̄ que representat cōcept⁹
vt gen⁹ ⁊ species ⁊ noīa conceptiui. ¶ Con-
ceptus mētales ab exordio habitū sunt. nō p̄
solam obiectoz app̄hensionē naturalē / sed
etiā p̄ sup̄naturalē infusiōem / ex q̄bus po-
tuerūt formari varij cōcept⁹ cōplexi interi-
us. ⁊ hinc exteri⁹ noīa ad placitū significā-
tia institui p̄pter ciuile inter homies p̄mu-
nicatōem in amore fundatā. ¶ Conceptus
p̄o taliū nominū sunt naturales / nec repre-
sentant ad placitū / nisi p̄ discursum / q̄uis
imp̄ceptibile / qz dū p̄cipit̄ vox extra memi-
nit intellect⁹ ad qd̄ significādū fuerit ip̄osi-
ta. de q̄ conceptū nouū formauit. Confirmat
hoc verbū textus genes̄ de Adā q̄ vocauit
res adductas nominibz suis. ¶ Cōceptus

metaphisicales p̄cesserūt via natural' cōgnitiōnis vel adquisitiōnis cōcept' grāmaticales vel logicales. licz ecōuerso sit via disciplinē seu cōmunis deductiōis. Est autē p̄cessus natural' adquisitiōis in p̄mis inuenitoribz. quia p̄mo p̄ sensus acceperunt accidētia cū subiectis secū inuolutis / secundo abstraxerūt q̄d dicitates rez ab hic et nunc. et denudauerūt ab accidētibus substātia. Tercio imposuerūt apud semetip̄os v̄ba mentalia / que q̄d dicitates hmōi representarēt. Et ita fuit in eis logica q̄dā metalis p̄us q̄s vocalis aut scripta. imo et grāmatica p̄i' ita cōposita est. q̄ min' aspiciat res q̄s logica. qz fundat se et suos modos significādi i cōceptibus q̄ sunt p̄me intentiōes vel secunde. p̄sequēter ars imitata est naturā in vocibz et scripturis. imo et in nutibz et signis sensibilibz ad placitū institutis. ¶ Cōcipiēs aliē rem q̄ sit. nō p̄pter hoc decipit cum intellectus sit virt' abstractiua potēs vnita diuisim cōcipe. et diuisa p̄unctim materialia q̄ qz immaterialit' et singularia vniuersaliter. ¶ Cōcipiēs qz res sit aliē q̄ sit / decipit duz abstrahit / diuidit aut p̄ponit sua fictiōe sine correspondētia i re. Sup̄ qua deceptiōe recursus habēd' ē ad p̄mā philosophiā q̄ metaphisica nomiā. ¶ Cōcipiēs rem penitus eandē diuersis cōceptibz / nō synonimis fallit si nō fundet hmōi distinctiōe sup distinctiōe p̄sonali relatiua / qual' est in diuinis / et nō altera in creaturis / que cognoscitur ex h' velut a posteriori. qz de' potest huiusmodi res separe / et separtas p̄suare vt duos hoies / aut duas q̄litates. aut generalit' omne accidēs a subiecto. Et ita nō optz ponere in relatiōibz et respectibz distinctiōes essentialēs a suis fundamētis / sicut nec vniuersalia realia distincta a singularibz. s; sufficit qz p̄ negociatōz intellect' et res relatiōes respect' et vniuersalitates p̄surgant ex rebz intrinsecis / ne ponat pluralitas sine necessitate aut p̄cessus in infinitū. aut diuie potētie deroget. Deniqz sic diceret nec qz p̄cta indiuisibilia nec instantia sunt in corpe vlt' tēpore p̄ter omnē op̄atōem intellect'. ¶ Cōcipiēs distinctiōem i diuinis vlt' in creaturis minorē ex pte rei q̄ sit distinctiō p̄sonarū diuinaz. fallit siue dicat distinctiōe formalis siue relatiua siue modalis / nisi t̄m modo rōis. que distinctiōe q̄līe fiat et significet ex modis supponēdi et p̄notādi in cōceptibz vlt' terminis sciri debz a logico vlt' grāmatico

co / q̄ a metaphisico trahunt scientiā. qz nō men bene et pprie nequit imponi rebz / cōntiis eaz icognitis. Quia sup̄ relatiōe erit sermo in opusculo d' modis significādi. ¶ Cōceptiōes distinctiōis septuplicis quam aliqz se trahere dicūt ex scotist' referrī p̄nt ad tres dūtaxat modos iurta ockamistas. quozū vn' sol' repit in diuinis q̄ est relatiōis real' Ali' solū repit in creaturis q̄ est essentialis diuersitas. Terc' est mod' distinctiōis rōis quā fabricat intellect' tā circa deū qz circa creaturas modis innumeris. Noian tur hi septē modi p̄m' rōis. secūd' ex parte rei. terci' formalis. q̄tus realis. q̄nt' essentialis. sext' se totis subiectiue. septim' se totis obiectiue. ¶ Cōcept' diuersoz modo rōis dicendi p se et p accidens et p se p̄mo et p se secūdo. et p se de fm qz sp̄m. i. p̄uertibiliter fundat sup distinctiōe rez essentialiter distinctaz in creaturis. et relatiue in diuinis. vt ista nō est p se p̄mo cōuertibiliter. essentia est p̄ generas. sic enī omne qd est essentia est p̄. Et inde cōsurgit qz hec essentia nō p̄t ee mediū in syllogismo expositiōis in diuinis. qui nō resoluūt ad dici de omni. i. p se p̄io cōuertibiliter. quod oportz i medio syllogismi expositiōis et i alijs sil'. Cognoscit autē distinctiōe ratiōis / qua formal' dici potest et cōsurgit ex parte rei / quādo et vbi rō diffinitiuā vel descriptiuā vn' termini non est ratio alterius. vel ecōtra. vnde cōsurgit qz p̄dicata cōtradictoria verificant de terminis vel cōceptibz illis / imo et p̄gruitas tollitur et variat. Dicim' enī qz materia appetit formā. et cū materie appetitus nō sit nisi materia. nihilominus incōgrue diceret qz materia materiā formā. Hec dicimus qz intellectus vult et voluntas intelligit. et ita de esse et essentia / de albedine et similitudine propter modos significādi alios et alios. ¶ Cōcipiēs res naturales modo doctrinali potest duabz vijs quasi cōtrarijs incedere / et ordinē sciētis dare. Vna via ē ex parte rerū cognoscibiliū a priori. Altera via est ex parte cognoscentiū a posteriori. qual' tradita est p̄ philosophos in omnibus sciētis a grāmatica vsqz metaphisicā p̄ scientiā i termediis. sicut docet ordo pulcherrim' sciētiarū. Non autē sola voluntate vel a casu p̄grediens / sed in rerū natura fundat'. vt i de modis significādi habet tradi. ¶ Cōceptus intellectuales ratiōnabiliter et sufficēter a philosopho numerati sunt. dū diuisit

De vita spirituali anime

eos in sapiētiā ⁊ intellectū / et in scientiam ⁊ prudentiā ⁊ in artē. Quorū cōceptū rō ⁊ distinctio alibi satis apte tradita est. Sicut de subiectis ⁊ obiectis oīm sciētiarū singillarim ⁊ quēadmodū imp̄sum gerūt vestigiū beatissime trinitatis q̄ cunctis est causa essendi. ratio intelligendi ⁊ ordo viuendi. **C**oncept⁹ habitū de sciētis vel artib⁹ sub alternis faciliter inueniuntur erronei si contenti nō fuerint terminis sue inq̄stiois. aut nisi trāseant aut se resoluant ad cōcept⁹ sciētie subalternātis. p̄cipue ad metaphisicam spectat scire an abstractōes quas facit a materia sint ita ī re ad extra v̄l in solo cōceptu. Nec ad medicū spectat si aīa sensitīua distīguatur ab intellectuā. Nec ad astrologū v̄l tal⁹ est / si mor⁹ est res distincta a mobili. Et si sint v̄eraciter epicicli v̄l intelligētie a celo distincte. ⁊ ita de silib⁹ sciētis suo mō. **U**trū v̄o metaphisica p̄tentē in suis expli catōibus grāmatica ⁊ logica. v̄l si lat⁹ accipit ens sub diuersis analogijs nō est nostrū in formalistas ⁊ terministas tantā cōponere litē. que p̄fecto sepe p̄cedit ex equo catōe quid nomis q̄ nō patitur in quavis disputatōne fieri posse cōcordiā. Est igit v̄traq; via a scholasticis cognoscēda. **C**ōceptus speculatiui faciliter trāseūt in affinitate practicoz ⁊ ecōtra. sicut v̄z ⁊ bonū in ente p̄nectunt. imo nulla ē scia vel sapiētiā quin ad dilectōem dei debeat ordinari. vbi sua stat p̄fectio libertas ⁊ nobilitas. **S**ec⁹ in amore sensibiliū v̄l iporū factōne. **C**ōcipiens quicq̄d est scibile naturaliter p̄ intellectū v̄l ad p̄tū v̄l assimilari seu diuinū iuxta modū traditōis platonicoz peripateticorū nō ob h̄ dicend⁹ esset vere felix. imo se fundat in principijs erroneis. de intellectu humano et intelligētis. v̄n p̄sixerunt idolatre ⁊ demonicole theletas et theozgiā p̄ purificatōib⁹ animaz ad p̄formitatē intelligentiarū ⁊ tandē dei. **S**ed defecerūt scrutantes scrutiniū ⁊ mentita est iniquitas sibi. **C**oncipiēs aīa diuinū verbū hic p̄ fidei spem ⁊ charitatē dicenda est felix initiatiue ⁊ v̄tualit. A discipulis beatitudinē cōsumma p̄ partū verbi in gloria si p̄seuerauerit v̄l q̄ in finē. De quo partu theologizātes magna dicūt / que nec ocul⁹ vidit. nec aur⁹ audivit / nec in cor hoīs ascendit que p̄pauit deus diligētib⁹ se. **I**psi soli gloria in eternū ⁊ v̄tra Amen.

Finit

Præfatio magistri

Johānis Bersonis in librū de vita spirituali anime.

S

Euerēdo ī chri

sto patri ⁊ sacre theologie p̄fessori eximio dño Petro Cameracensi ep̄o / eius discipul⁹ Jo

hānes cācellari⁹ indignus ecclie parisiē. p̄ se humilē obedientiā ⁊ p̄ cōmuni salute sapere ea q̄ recta sunt. **P**ostulare dignata est beniuolētia tua p̄ceptor inclite / q̄tinus scripto tibi tradere v̄nā ex lectōnib⁹ meis / cui p̄sentia tuā p̄stare nō erubui. nec insolitā hāc rē effugisti / tu schole theologie iubar radiosissimū. tu iā doctor emerit⁹. **E**rbui fateor / imo ⁊ tota schola obstupuit ad hanc humiliatōem dignitatis ⁊ sapiētie tue / quasi lunē sol a stella. mare aquā a flumio. lanā ouis a capra medicare videret. **S**ed ita verū est / vbi sapiētia ibi hūilitas. sicut ecōuerso testis est sapiēs / ibi sapiētiā esse vbi reperit hūilitas. **T**u deniq; quanto maior es (iuxta eiusdē cōsiliū) hūilius te in omnib⁹. **V**inus quoq; nūc mirādū est si illā (quātulacūq; est) meā eruditōnem diligis ⁊ amplecteris cui⁹ tu nutritor foror et auctor hacten⁹ extitisti. **Q**uod fecit q̄sq; tu etur opus / v̄t ait Hāso. **I**ta hoc ī loco christi verbū non inepte iungit. **D**octrina mea nō est mea / sed eius qui misit me p̄ris. **E**certe tu pater me misisti / quia me p̄ telicentiātū in sacre theologie facultate fecisti. **T**u per te ⁊ sub te magistratib⁹ me insignijs decorasti. **T**u insup motore in cācellariat⁹ officium tibi successi / q̄sq; nō meritis equis. **F**eci autē cumulat⁹ q̄ questisti. **S**eq̄ntes itaq; lectōes eiusdē materie mittēdas dēre nō q̄dem ad tedocendū seorsū hec p̄suprio. **S**ed vel ad obediētē cōplacendū v̄l ad p̄stādū gustū aliquē veteris oclī ōnerosis curis tuis. v̄l q̄ molest⁹ ē ad corrigendū p̄ficiendūq; imp̄fectū meū q̄ viderūt oculi tui. **A**ttamē q̄ facili⁹ ignoscat nostro huic opusculo si q̄s forte lector ali⁹ in ipm cōiecerit oclōs. **E**t si offenderit eū sermo incultus / nec satis p̄fecto et pulcro v̄l tractatū decuerat ordine cōtextus / recogitet pius interpres aliū p̄ lectōnibus alium p̄ tractatib⁹ stilū esse. **S**ciat nō ita coherere que varijs t̄pib⁹ plata sunt quēadmodū